

КУЛТУРА

Култура - Брой 27 (2600), 16 юли 2010

Илюстрация на индивидуалността

Персона, художници: Боряна Росса & Ултрафутуро, Валентина Петрова, Георги Богданов & Борис Мисирков, Иван Мудов, Камен Стоянов, Любомир Армутлиев – Лубри, Правдолюб Иванов, куратор: Вера Млечевска, Галерия ИСИ – София, 9 юли – 5 август 2010

Кратка и почти невидимо деликатна е дистанцията между този проект и десетките други, посветени на пола, траверсията и изобщо на куиър културата. Той изследва индивидуалността в смисъла ѝ на психологическо състояние, но все в онзи краен или, както е прието да се нарича, “втвърден” вид, който не само помага на личността да се адаптира към заобикалящата я среда и към собствените си нагласи, а променя самата личност.

Има и още нещо. Освен че осигурява подходящи лабораторни условия за обследване на уникалността, събирайки подобни “втвърдени” типове, този проект разобличава и ситуации, които предизвикват умишлено проявата на крайностите.

Измислянето на персона е честа стратегия на изразяване в полето на изкуството. Тя някак изключва всяка тривиална “нормалност” още изначално, за да предразположи към пълно освобождаване в общуването със собственото творческо аз, а чрез него и със средата.

За да заобиколя максимално убедително субективната си позиция по отношение на проекта „Персона”, бих се заела по-скоро с това да открия конкретната проява на персоната в работата на всеки един от авторите.

Пределно ярък образ по отношение на трайното сливане със собствената си маска за пред света тук е работата на Боряна Росса – „SZ-ZS” от 2005, всъщност един от най-възвущите ѝ пърформанси, по мое мнение, представен сега като фото и видео документация. Това е единствената работа в изложбата, която въвежда в употреба персоната на художника, а не се задоволява с откритието на нечия чужда странност. От няколко години насам самата Боряна Росса постоянно усъвършенства и допълва тази маска, която изглежда я пази от цялата болезненост на нейните артистични действия и в същото време ѝ осигурява възможно най-умело себеизразяване и комуникация.

Останалите автори са избрали да регистрират външни на тях и на обществените стандарти персони.

Така проектът добива разнопосочен социален смисъл, в който се преливат всички аспекти на една откровена психологическа реакция към външния свят и неговите изисквания. И докато Правдолюб Иванов е събрал всичко това само в един единствен портрет на момче на име Джеймс, то повечето от художниците са предпочели наративната форма на фотосето и на видеото. Нищо, че зад необичайно безполовото лице на Джеймс също стои цяла история за това как той никога не е ходил на училище, но въпреки високата култура, натрупана незнаяно как в домашни условия, той все пак

реализира себе си като модел на студентите в художествената академия.

В работата на Камен Стоянов персоната се проявява във възможно най-класическия си вид като артистичен етюд или по-скоро - като фото сесия на един актьор, който търси начин да избегне стандартизацията на предвидената за него социална маска и се облича като шофьор на камион. И все пак, накрая неговата същинска, формирана от фобии и идеали персона като че ли избива на повърхността и сама го разкрива като актьор, застанал на твърде необичаен урбанистичен фон.

Също толкова класически е случаят с травестита Натали, заснет от Валентина Петрова, макар и в удивително успешно стилизираната естетика на социална драма. Класика е и видеото „Бъфало” на Иван Мудов. Популярността, която доби с годините, случайната находка на художника - индианец травестит в този случай е пример как проблемът за крайната проява на индивидуалност и персоната може да се включи успешно в един доста широк периметър от теми.

Докато в серията с портрети на културисти случаят е доста по-различен. Лубри не просто документира, а тенденциозно създава собствена фикция за тяхната персона, облечена в бонбонен поп формат. Подобно на него, Богданов и Мисирков са изработили налудничаво бутафорна среда за любимата си персона – режисьора Валентин Вълчев. И така я настройват в друга, желана от тях посока. Той танцува, заобиколен от въртящи се дългоноси човечета, в кутия с огледални стени. Интерактивният, жизнерадостно панаирен, но все пак критичен в определени случаи тон се утвърждава все повече като най-характерен белег за артистичните изяви на двамата фотографи.

Уплътнен с тези работи, проектът „Персона” се превръща в наистина убедителна илюстрация на индивидуалността, но най-вече в нейната външна изява като ексцентризъм, в който социалното съществуване на личността е поставено до голяма степен в зависимост от облекло и аксесоари, от корекции по тялото, ако изобщо е възможно да се правят обобщения, когато става дума все пак за функционираща персона. Но тук същинската психоанализа и всеки модел на умерена индивидуалност отстъпва пред нарочната визуална провокация на крайността.

Светлана Куюмджиева